N°. 24. Donderdag 15 Juni 1916. 16de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Semarangsche Brieven.

XIV.

Uit een stoffelijk zoowel als uit een geestelijk oogpunt bezien leeft de inlander, en in zekere mate ook de Westerling, hier in zeer ongunstige omstandigheden. In sommige gevallen is de Europeaan in staat, de ongunstige omstandigheden, en dan nog slechts gedeeltelijk, te elimineeren. Men vrage echter niet ten koste van hoeveel. Stellen wij ons b.v. den meer gegoeden Europeaan voor in de binnenlanden, wiens kinderen den leeftijd hebben bereikt, waarop ze de school moeten gaan bezoeken. Vader en moeder zijn degelijke Hollanders, flinke vertegenwoordigers van hun ras, met zeer stellige begrippen omtrent eerlijkheid, plicht, betamelijkheid. De leerkrachten, aan de school verbonden, zijn ten volle voor hun taak berekend; het onderwijs in lezen, schrijven, rekenen, enz. behoeft voor dat van de beste scholen in 't moederland niet onder te doen. Dat alles verhindert evenwel niet, dat Dirk en Marietje voor een groot gedeelte van den dag daar samen zijn met Gemman en Usenie (Herman en Eugenie), kinderen van een zeer fatsoenlijken postklerk b.v., maar waarvan de ouders door afstamming en door het milieu waarin zij verkeeren en steeds verkeerd hebben, een levenswijze en een levensopvatting hebben, die hemelsbreed van die van den Hollander verschillen en waarvan de mama b.v. zich het liefst van het Javaansch of het Soendaneesch als omgangstaal bedient. Of wel: Tjong of Sioe vertellen hun in de uitspanningen tusschen de lesuren, dat zij wel allebei kinderen zijn van den rijken handelaar Gouw Boen Sing, maar twee verschillende mama's hebben. Men begrijpt, dat Dirk en Marietje dan wel eens met zonderlinge verhalen thuis komen; om maar te zwijgen van de dingen die ze hooren en die ze thuis niet vertellen. Het is te begrijpen, dat vader en moeder, hoe goed ze het ook meenen mogen met de ontwikkeling en de opheffing van den inlander, rekening houdende met den feitelijken toestand, hun kinderen daarvan niet het slachtoffer willen laten worden en die voor hun opvoeding naar Europa zenden. Maar zoolang nog (en Goddank!) de school zich niet heelemaal in de plaats van het gezin heeft gedrongen, is deze oplossing in de bestaande omstandigheden wellicht de beste, maar geenszins de meest ideale.

Een ander voorbeeld: Men woont in een dicht bevolkte stad, in de onmiddellijke nabijheid van kampongs of oude Chineezen-wijken met hun bekende zeer smalle straten, sloppen en stegen. Men kan eigen huis, erf en desnoods de omgeving ervan zoo zindelijk houden als slechts denkbaar is; men kan zijn drinkwater filtreeren en koken, het badwater met troesi [1]) of met kaliumpermanganaat ontsmetten, zijn woning muskietenvrij maken (hetgeen men onbegrijpelijkerwijze nog maar zelden ziet), kortom men kan alle maatregelen nemen, die de hygiëne voorschrijft; maar de kampong naast uw huis heeft een slechte afwatering, het vuil en de faeces verzamelen zich in stinkende goten, uit modderpoelen stijgt een verpestende stank omhoog; hier is een krot waar een Chinees in trasi [2]) handelt; wat verder op worden geitevellen gedroogd. Zoo ge dan uw eetlust niet geheel en al bederven wilt, bemoei u dan niet met den toestand, waarin de eetwaren verkeeren, die uw kokki van de pasar medebrengt.

Deze enkele voorbeelden mogen voldoende zijn om aan te toonen, dat het individu alleen op geestelijk en stoffelijk gebied een schier wanhopigen strijd heeft te voeren. Alleen samenwerking kan hier iets bereiken. En daar nu vrijwillige samenwerking door allerlei omstandigheden, in de groote steden door de vlottende bevolking, daarbuiten door de groote afstanden, op den duur geen resultaten van eenige beteekenis zal hebben, is het de plicht van de overheid om op beide gebieden in te grijpen, en, zonder het particuliere initiatief te dooden, in 't groot leiding te geven. Ik wil dezen keer eens de geestelijke belangen laten rusten; er wordt tegenwoordig zoo verschrikkelijk veel over ge......schreven en gesproken, dat men er, bij al het buitengemeene gewicht dezer zaak, wel eens beu van wordt. Vooral is dit het geval wanneer links en rechts nieuwe, onbekende grootheden verrijzen, die tot de conclusie komen, dat de inlander onderwijs noodig heeft, deze waarheid als een koe voordragen als een nieuwe vondst, met dezelfde algemeenheden, die wij reeds jaren dagelijks te hooren krijgen, maar die, als het puntje bij paaltje komt, en men ze vraagt hoe of wat, geregeld het antwoord schuldig blijven. Wij zullen dus eens bij heel gewoon materieele dingen blijven, en eens zien wat hier te doen is, en of er alreeds iets werd bereikt.

Meer dan in Europa speelt de openbare markt, hier p a s a r geheeten, een rol in de dagelijksche voorziening in onze levensbehoeften. Zelfs de kleinste desa in de binnenlanden heeft zijn passar, die steeds op dezelfden dag van de Javaansche week van vijf dagen valt. Op dien dag verzamelen zich koopers en verkoopers van alle omringende plaatsen, soms op meer dan een dagreis verwijderd.

Meestal biedt zoo'n pasar een schilderachtig aspect aan. Stel u voor een Hollandsche kermis, maar dan bestaande uit meerdere evenwijdige rijen van kramen; alles echter lager, want de inlandsche verkooper stalt zijn waren meestal op den grond uit, of op een soort brits, uit bamboe vervaardigd, van niet meer dan een 30 cM. hoogte, a m b e n geheeten, en staat niet, doch zit daarbij. Eén ding moet gij u onmiddellijk wegdenken: het geschreeuw, het doordringende gekrijsch van ventende marktvrouwen, vermengd met het gejoel en gegil van opgeschoten jongens en meiden, overstemd door de snerpende tonen van een paar valsche draai-orgels; in het algemeen het vacarme infernal dat nu eenmaal onafscheidelijk verbonden schijnt aan een Hollandsche markt of kermis. De diwijls duizenden pasarbezoekers bewegen zich allen rustig, zonder eenige luidruchtigheid door elkander, altijd beleefd, vormelijk zelfs. De minste onder de geringsten is even welgemanierd als de hoogstgeplaatste. Ge kunt dan ook een inlander haast niet erger beleedigen dan door hem k o r a n g a d j a r te noemen, letterlijk vertaald: niet genoeg ontwikkeld, waarmede bedoeld wordt, dat hij zijn vormen niet kent, dus onbeschaafd is.

Tegen het donkere groen van statige waringins en wuivende bamboes, vormen de kleurige kleeding der vrouwen, het geel, lichtblauw en groen en de fonkelende lichten op even kleurige zonneschermen in den hevigen zonneschijn hooge schitterlichten. De schaduw van het dunne doek, dat de paden tusschen de verkoopplaatsen overspant, lost die veelheid van kleuren op in één rijk, harmonisch accoord. Door dat dunne doek zeeft nog even het zonlicht, dat het kleurige gewemel daaronder als met een fijn stofgoud bestrooit. Het saga [3]) gloeit en brandt in 't halfduister als 't vloeibaar goud van de „Nachtwacht" of het rood van de „Staalmeesters." Scherp geteekende violette slagschaduwen contrasteeren levendig met de sappige kleuren van malsche vruchten of groenten; vooral in West-Java weet de inlander daarmede op bewonderenswaardige wijze fraaie kleurschakeeringen te verkrijgen.

Het schilderachtige effect en de opgewekte stemming, die zich bij het zien van zoovele honderden als in rustige feeststemming zich bewegende menschen van ons meester maakt, mag ons echter niet verhinderen de zaken wat meer van nabij te bezien.

Wij zoeken eerst de plek op waar onze keukenvorstin haar „biestek" (in Indië heet ieder stuk van een koe, tot de hoeven toe, beafsteak) inkoopt, en vinden een uitstalling van vleesch, dat dikwijls van hoogst verdachte kwaliteit is. Iets verder staat een platte mand, hoog opgestapeld met in klapperolie gebakken maïskoekjes. Pa-Min [4]) zal er eenige van genieten, maar is voorzichtig genoeg om, alvorens zijn keuze te bepalen, ze eerst met aandacht te betasten, van alle kanten te bekijken, er eens aan te ruiken, om dan de minder gewenschte weer heel netjes te deponeeren. Hetzelfde doet straks Radhen Prawiro. Deze Javaansche edelman snuit, als alle inlanders, zijn neus met zijn vingers, die hij dan aan zijn vorstelijk gewaad afveegt. Hetzelfde doet ook Albok-Karsina, [5]) die in een vergevorderd stadium van lepra verkeert.

Mijnheer de Redacteur, het hindert mij, meer dan ik zeggen kan, dat ik het aesthetisch gevoel van uw lezeressen en lezers op zoo pijnlijke wijze moet kwetsen. Maar ik wil de dingen laten zien zooals ze zijn. Wij leeren den inlander niet kennen in kantoor of studeervertrek, maar door hem waar te nemen, nauwkeurig waar te nemen, in al zijn doen en laten, zijn eigenaardigheden en gewoonten te bespieden, zijn gesprekken te beluisteren; niet door de fotografie in handen te nemen, maar door ons vóór den levenden mensch te plaatsen. Dat is de manier om onze goede gezindheid om te zetten in d a d e n, waaraan de Javaan meer behoefte heeft dan aan allerlei fraaie beweringen.

Na deze apologie, die mij noodig voorkomt, om mijn waarachtig goede bedoeling voor eventueele verdachtmaking te vrijwaren, ga ik onbeschroomd verder.

Als Pa-Min zichzelf op een koelen dronk onthaalt, krijgt hij zijn Kolang-kaling [6]) uit een glas, dat dien mor-

[1]) Kopersulphaat.

[2]) Een zeer kwalijk riekend praeparaat van bedorven visch, volgens sommigen een onmisbaar bestanddeel bij de rijsttafel.

[3]) Donkerrood batikwerk.

[4]) D.w.z. de vader van Min, of Amin. Evenals vroeger in Nederland iemand werd aangeduid als de zoon van die of die, b.v. Rembrandt Harmszoon, zoo wordt de Javaan naar zijn kind genoemd.

[5]) D.w.z. de moeder van Karsina.

[6]) Water, gestampt ijs, siroop en glibberige vruchtjes van den areñ-palm.

gen misschien reeds meer dan dertig keer in een blik met een hoeveelheid van hoogstens een paar Liter gootwater is omgespoeld. In dezelfde slakan of goot, waarin kinderen en volwassenen ongegeneerd defaecceeren, spoelt Ma Paina haar sirih-blaadjes, waarin zij straks de versnapering wikkelt, die zij, als een matroos zijn tabakspruim, achter haar kiezen steekt. Als 't wat later wordt, en de brandende zonnestralen uit een gloeienden hemel neerzengen, dan stijgt er uit den drek van kippen, eenden en ander gevogelte, uit half vergane bladeren van groenten en vruchten, uit afval van visch en andere rottende stoffen, waarover duizenden vette, zich langzaam bewegende vliegen zwermen, een mengsel van walgingwekkende geuren op.

Of er dan absoluut niets voor de zindelijkheid gedaan wordt? O zeker! Iedere verkooper of verkoopster betaalt voor zijn plaats op de pasar een zekere som, oewang sapoe [7]) genoemd. Hiervan worden de lieden betaalt, die de pasar schoonhouden. Maar er is al een heel nauwlettend toezicht en een scherpe contrôle noodig om te verhinderen, dat ook hierbij de inlander weer niet door zijn eigen bangsa [8]) wordt afgezet. Bij een ambtelijke inspectie, die één mijner vrienden over verschillende pasars hield, waren er gewoonlijk van de acht pasarvegers, die geregeld op de staten vermeld werden, niet meer dan twee aanwezig; een klein voordeeltje voor den tjarik of schrijver van den assistent-wedana. Als dit districtshoofd, belast met het toezicht, dergelijke zaken aan zijn ondergeschikten overlaat, kunt ge u wel voorstellen hoe den eenvoudigen desa-man, in zijn voortdurenden angst voor al wat ambtelijk boven hem gesteld is, op allerlei wijzen zijn armzalige centen worden ontfutseld. Ik zeg opzettelijk „centen", want de inlander rekent gewoonlijk niet met grooter bedragen. Het kapitaal dat hij noodig heeft, verschaft hem welwillend de Chinees Gap Gauw Wang, of dergelijk weldoeners der menschheid. Ik zag eens op een pasar een Chinees rondgaan bij alle verkoopers en verkoopsters. Ieder betaalde een dubbeltje, en alles werd ordelijk in een boek aangeteekend. Op mijn vraag, wat die man daar deed, bleek het mij, dat deze volgeling van Confucius aan kleine neringdoenden bij het begin van de maand ƒ 2.— verstrekte, en daarvoor per dag 10 cts. terug ontving, gevende dus een winst van ongeveer 600 pct. 's jaars. En Kromo ziet niet in dat hij daardoor oeconomisch steeds afhankelijker wordt van den „nijveren" Chinees, dat zijn arbeidskracht, de opbrengst van zijn grond, ten slotte heel zijn hebben en houden, het bezit wordt van zulke desa-hyena's. Maar keeren wij tot onze pasar terug.

Dat er eindelijk getracht werd in de daar heerschende wantoestanden eenige verbetering te brengen, kan ons niet bevreemden. Wel moeten wij er ons over verwonderen, dat die toestanden nog zoo lang hebben kunnen bestaan. Maar als we dan weder bedenken, dat het hoofd van het plaatselijk bestuur, dat is de ambtenaar B.B., als een geduldig lastdier, waarop steeds meer wordt geladen, óók al met deze aangelegenheid was belast, dan beginnen wij duidelijk in te zien, hoe broodnoodig decentralisatie was. Verschillende gemeenteraden namen de zaak krachtig ter hand. Bandoeng regelde haar voortreffelijk, maar duur. Voor een plaatsje onder den blooten hemel betaalde daar de inlander 4 cts., wat een zware belasting is op den verkoop van misschien niet meer dan een 50 kati rijst. Ook de gemeente Semarang benoemde reeds eenige jaren geleden een pasar-commissie, die veel nuttig werk verrichtte. Sedert kort nu is ook het gewest Semarang in deze richting werkzaam door het pasarbedrijf op deugdelijke wijze te regelen. De grondslagen, waarop die regeling berust, zijn de volgende:

1°. Bevordering der hygiëne;

2°. Opheffing van het volk, door het te gewennen aan orde en netheid;

3°. Het voorkomen van afpersingen van het volk door pasarbeheerders (particuliere), verhuurders, mindere inlandsche beambten, woekeraars en andere parasieten, die tot heden op de pasars vrij spel hadden;

4°. kunnen in de toekomst de moderne pasars eenige winst afwerpen, dan zal die ten goede komen aan andere gewestelijke bedrijven, c.q. het steunen van desafondsen.

Voor de uitvoering daarvan heeft het gewest een administrateur aangesteld, die in den korten tijd, waarin hij werkzaam is, reeds vele verbeteringen, en door het opheffen van nuttelooze uitgaven belangrijke bezuinigingen heeft aangebracht. In samenwerking met den ingenieur van den gewestelijken Raad worden plannen en begrootingen uitgewerkt voor pasars, die, wat bruikbaarheid, gemak voor den inlander, zindelijkheid, enz. betreft, tot het beste zullen behooren wat op dit gebied bedacht kan worden.

De loodsen zullen geriefelijk worden ingericht en een aangenaam uiterlijk verkrijgen, het terrein van de pasars zal met klinkers worden belegd en van goede afwatering worden voorzien, zoodat in den regentijd geen modderpoelen kunnen ontstaan, en in den drogen tijd geen ophoopingen van rottend vuil. De noodige pompen voor bronwater, tot reiniging van koopwaren en van de pasar zelf, zullen worden aangebracht en ook...... (wie had dát voor een tiental jaren kunnen droomen?) badkamers en latrines voor de pasarbezoekers! Er zal beter en betrouwbaar personeel worden aangesteld tegen behoorlijk salaris. Het controleerend personeel zal worden vervangen en uitgebreid, in één woord: er zal een groote schoonmaak worden gehouden.

Voor dit alles is in de eerste plaats geld noodig. Toch zullen de huurloonen of staangelden niet worden v e r h o o g d: het is zelfs waarschijnlijk, dat die in de toekomst nog v e r l a a g d zullen worden. Alleen een scherper controle op de inkomsten en een betere inrichting der pasars zelf zal dat mogelijk maken. Ook zullen voor hen, die hun waren na pasartijd niet wenschen te vervoeren, kluizen worden beschikbaar gesteld, terwijl doelmatige vliegenvrije vleeschhallen niet zullen ontbreken, evenmin als het zoo noodige levende water voor visch, kreeft en garnalen.

En de voortvarendheid, waarmede het gewest Semarang de zaak der pasars heeft aangegrepen, èn de keuze van hen, die met de uitvoering daarvan zijn belast, geven de zekerheid dat binnen korten tijd weer heel wat ellendige toestanden uit den „goeden, ouden tijd" zullen verdwenen zijn, en dit Gewest, dat zulk een schitterend voorbeeld heeft gegeven van practisch werken, trotsch zal mogen zijn op zijn modern ingericht pasarbedrijf.

SI PANTEK.

[7]) Oewang = geld, sapoe = vegen.
[8]) Land- of stamgenoot.

Uit de O. I. Mail.

Gezondheidstoestand.

Uit de Bat. bladen lezen wij, dat daar nog steeds de cholera heerscht; dagelijks werden gedurende de maand April j.l. ziektegevallen onder Inlanders geconstateerd. „De Javabode" van 8 April schrijft:

„H e t g r o e n e s p o o k d u i k t w e e r o p.

Door den Gezondheidsdienst werd ten huize van een Europeaan in Gang Struwer een cholerageval geconstateerd. Deze dienst trof de noodige maatregelen."

Opstootjes.

Te Meester Cornelis hadden begin April j.l. opstootjes plaats, die echter dadelijk bedwongen werden, zoo ook te Pati. Daar werd door den bevoegden rechter een geringe straf uitgesproken over een Inlander van het district Djakenan, die aan het verkondigen was van Samats leer, ten doel hebbende, evenals die van Samin, om de Nederl. Regeering om te stooten. Wanneer men nagaat, dat zoo'n plaatsvervanger of hulpgoeroe, gelijk de hierboven bedoelde opruier, oorzaak zijn kan van een opstootje, waarbij veel menschenlevens verloren kunnen gaan, dan rijst van zelf de vraag, of het niet wenschelijk voorkomt, de desbetreffende strafbepalingen te verscherpen in verband met de tegenwoordige tijdsomstandigheden. Zoo merkt „De Javabode" op.

Kiesvereeniging Melajoe.

Voor een 200-tal hoorders hield Soetan Toemenggoeng, ass.-wedono voor Senen en commisaris der Kiesvereeniging M e l a j o e d i B e t a w i, in het Decapark een rede over bronwaterleiding voor Batavia, waarvoor de gegevens gedeeltelijk geput waren uit het opstel daarover van den ingenieur H. van Breen, in het tijdschrift de „Ingenieur", indertijd. Spreker hield een krachtig pleidooi ter vervanging van het artesisch water alhier door bronwater. Hij zeide, dat de bevolking een grooten tegenzin heeft in dit art. water.

De kleur ervan bevalt niet, de smaak niet, rijst willen ze er niet mee koken, ja zelfs mandieën ze er liever niet mee. Ten slotte werd door de Kiesvereeniging Melajoe, waarvan het bestuur ongeveer in zijn geheel aanwezig was, een motie aangenomen, waarin bij den Gemeenteraad aangedrongen wordt, om stappen te doen, ter verkrijging van een bronwaterleiding.

Bij het debat merkte een Europeaan terecht op, dat er niet al te veel op het art. water moet worden afgegeven, en, zoolang er geen bronwaterleiding is, de bevolking verstandig doet zooveel mogelijk gebruik te maken van het artesisch water, instede van putwater, kaliwater, etc., ter voorkoming van ziekten.

Een drietal Gemeenteraadsleden, de heeren Baptist, Moojen en de Nijs Bik, woonden de vergadering bij, benevens dr. Von Römer, de chef van den gezondheidsdienst te Batavia.

Het bezoek van den G. G. der Philippijnen.

De Ind. bladen geven uitvoerige verslagen van de tochten van den heer Harrison, vergezeld van zijne echtgenoote, den Amerikaanschen consul en mevrouw Rairden en den Hollandschen consul te Manilla over Java, beginnende met Buitenzorg, waar zij bij onzen G. G. gedineerd hebben, en daarna, vergezeld van den adjudant, de heer Bijl de Vroe, zijn eigen adjudant captain Cometzky en den controleur, den heer Gessler Verschuir, naar Batavia en verder trokken.

Japansche aangelegenheden.

De tot kolonel benoemde luitenant-kolonel H. L. Bense, is bij het leger pro memorie gevoegd en op eene bezoldiging van 1350 's maands ter beschikking gesteld van den Directeur B. B., ten einde volgens aanwijzingen van dien Departementschef met de behandeling van Japansche aangelegenheden te worden belast. Ook is bij de regeering het denkbeeld in overweging om ambtenaren voor de Japansche taal in opleiding te nemen.

Batavia-wereldstad.

In „De Javabode" lezen wij:

„In den tuin vol avondstemming, in den tuin vol goudglans van licht, op de galerij, wit-helder door de vele pakeans wachtten we.

Wachtten we op Miss May Clarke, die zingen zou.

En in dien tijd danste Rosita, in-slinger-van-de-pompbeweeg, in aapje-op-een-stokje-mimiek, welke moderne dansen worden genoemd.

En toen, het was over elven, kwam Miss May Clarke, een echte, knappe Engelsche vrouw. Zij is een alt en zij zong, tot groote tevredenheid van het publiek, eenige Engelsche liederen. Haar zang is niet onverdienstelijk. Het gaf een aardigen indruk. Een modieus gekleede vrouw haar liederen te hooren zingen in den avond-tuin, waar de krekels griffel-slepen en de nachtvlinders knapten tegen de lampen. Om den tuin, de Inlanders, in verbazing luisterend.

Wij gaan wel vooruit in Batavia!"

En elders:

„Je hebt er geen begrip van
Batavia hoe mooi je bent!

Hoe lang nog: èn onze dichters èn onze cabaretzangers zingen den lof van Batavia als wereldstad.

Uitgaand Batavia is gisteravond uit geweest.

Stadsschouwburg vol, bioscopen vol, circus vol, Decapark goed bezet. Oost-Javarestauratie veel publiek en ook in het Hotel des Indes waren vele bezoekers gekomen om goed te eten en goed te genieten van Siep's orkest en van den zang van Glory Taft.

Meer dan 350 personen waren aan den disch van het Hotel des Indes vereenigd, in twee partijen moest worden gegeten en tot elf uur en langer bleef men bijeen.

Siep kreeg van de Directie een grooten krans en miss Glory Taft kreeg bloemen.

Batavia behoort nu tot de mondaine wereldsteden."

Suriname.

Bij Kon. besluit van 29 Mei is:

1°. aan den heer mr. P. Hofstede Crull, ondervoorzitter van den raad van bestuur en procureur-generaal bij het Hof van justitie in de kolonie Suriname, op zijn verzoek, met ingang van 1 Augustus, eervol ontslag verleend uit zijn beide gemelde betrekkingen, onder dankbetuiging voor de langdurige door hem aan de kolonie bewezen diensten, en

2°. benoemd tot procureur-generaal bij het Hof van justitie in de kolonie Suriname de heer mr. P. M. F. Bauduin, thans substituut-officier van justitie bij de arrondissements-rechtbank te Haarlem.

Naar aanleiding van de toen aanstaande benoeming van een procureur-generaal schreef „Suriname" van 28 April:

„Hier moet evengoed als voor het ambt van Gouverneur uitgezocht worden.

De Proc.-Generaal in Suriname is de meest onmiddellijke raadsman van den Gouverneur en wordt als regel — wat vroeger zelfs wet was — tot ondervoorzitter van den Raad van Bestuur, d.i. de plaatsvervanger van den Gouverneur bij diens ontstentenis aangewezen.

De Regeering moet vooral in deze moeilijke tijden met zorg de menschen voor zulke betrekkingen uitzoeken en ze vragen naar Suriname te gaan — niet om een carrière te maken, maar om een Nederlandsch belang te dienen.

De ervaring, die men hier gehad heeft bij een tusschentijdsche waarneming door een alleszins knap man, die evenwel die eigenschappen miste, door welke de titularis aan het ambt prestige verleent, moet tot voorzichtigheid aanmanen bij de keuze van den P. G."

Wij vertrouwen dat de Regeering heeft uitgezocht en dat de titularis de geschikte man zal blijken voor het moeilijke ambt.

Zijn de berichten juist, dan heeft de Gouverneur zijn ontslag gevraagd en zal de Administrateur van Financiën met verlof gaan, wanneer zijn tijdelijke plaatsvervanger zal zijn aangekomen.

Voor Suriname achten wij het geen gelukkige samenloop van omstandigheden, dat er misschien tegelijkertijd zullen optreden een nieuwe Gouverneur, een nieuwe Proc.-Generaal en een nieuwe Adm. v. Financiën.

* * *

Onder het hoofd „Pruisisch" doet „Op den Uitkijk" van 6 Mei merkwaardige mededeelingen.

Sedert de oprichting van het weekblad, ruim een jaar geleden, verschijnen daarin artikelen over den wereldoorlog onder het pseudoniem „Spectator".

„Spectator's artikelen sloegen in. Dat bleek ons het best, toen getracht werd van ons te verkrijgen, dat hij niet meer of althans anders schrijven zou.

„Deze kwestie kunnen wij verder laten rusten. Het werd al eens onderwerp van een onverkwikkelijk debat, dat wij geenszins wenschen te heropenen. Spectator ging zijn gang en het was ons werkelijk aangenaam, dat ieder blijkbaar werd vrijgelaten naar eigen goedvinden te handelen. De zaak was — zooals dat heet — de wereld uit, totdat......... ons nu veertien dagen geleden gebleken is, dat men getracht heeft, wat niet zoo-maar te bereiken viel in een vrije Nederlandsche kolonie, te verkrijgen op Pruisische wijs.

„Wat is geschied? Ongeveer veertien dagen geleden werd de heer E. B. J. Luitink, een onzer koloniale ambtenaren, op het Parket van den Procureur-Generaal ontboden. Er was een brief ontvangen van den Minister van Koloniën, waarin door den heer Pleyte aan den Gouverneur werd medegedeeld, dat Z.-Exc. van zijn ambtgenoot van Buitenlandsche Zaken bericht had ontvangen, dat de Duitsche gezant in den Haag zich er over beklaagd had, dat er in het in Suriname verschijnend weekblad Op den Uitkijk „Duitschland denigreerende" artikelen verschenen, „die — zoo schreef de heer Loudon — naar hem uit Duitschland bericht was, werden geschreven door den heer E. B. J. Luitink, een ambtenaar te Paramaribo".

„Aan den Gouverneur werd nu door den Minister van Koloniën verzocht c. q. er dezen ambtenaar op te wijzen, hoe voorzichtig men in deze tijden in zijn uitlatingen betreffende een der oorlogvoerende landen moet zijn. „Te meer — schreef de heer Loudon aan den Minister van Koloniën — hadden deze artikelen in Duitschland indruk gemaakt, omdat daar bekend was, dat de redacteur van dat blad zelf niet als „deutschfeindlich" bekend stond."

„De heer Luitink nam o.i. een zeer juist standpunt in door den Proc.-Gen. naar de Redactie te verwijzen om inlichtingen te bekomen over artikelen, die in zijn blad onder pseudoniem geschreven zijn.

„Aans ons zijn evenwel geen inlichtingen gevraagd, omdat de inhoud der artikelen niet van dien aard werd geoordeeld, dat die een strafvervolging zou kunnen opleveren. De redactie viel dus niet te waarschuwen.

„Alleen als zoodanig den ambtenaar, die men van uit Duitschland had aangewezen.

„De heer Luitink deed ons mededeeling van zijn onderhoud met den Proc.-Gen., en wij vervoegden ons bij dezen hoofdambtenaar, die zoo welwillend was ons inzage te verleenen van de uit den Haag ontvangen bescheiden, den brief van den Minister en de correspondentie, die daartoe aanleiding was."

Tot zoover „Op den Uitkijk". Onze ruimte gedoogt niet de beschouwingen over te nemen, die de redacteur laat volgen op de medegedeelde feiten. Het gebeurde meenden wij onzen lezers niet te mogen onthouden. Wij willen daaraan den wensch toevoegen, dat de Regeering met den meesten nadruk den nieuwen Gouverneur en den nieuwen Proc.-Generaal zal inprenten, dat Surinaamsche ambtenaren geen haar minder recht hebben vrijuit hunne meening te zeggen dan Nederlandsche hoogleeraren en andere Nederlandsche ambtenaren. Suriname is nog steeds een vrije Nederlandsche kolonie. Muilkorven kunnen wij daar evenmin gebruiken als hier.

* * *

Uit „Suriname" van 18 April:

„Mej. S. Fermandes legde met goed gevolg examen als geneeskundige af. Zij is onze eerste vrouwelijke geneeskundige."

* * *

De Maatschappij ter bevordering van het godsdienstig onderwijs onder de inlandsche bevolking van de kolonie Suriname (De Haagsche Maatschappij) heeft van N. N. een gift van ƒ 2000 ontvangen.

* * *

Prof. Dr. F. A. F. C. Went, voorzitter van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, heeft op 6 Juni de algemeene vergadering geopend met een redevoering over „De plicht der vaderlandsche wetenschap jegens tropisch Nederland".

Van het verslag der rede, in de „N. R. Crt." verschenen, schrijven wij hier het slot af:

„Vraagt men zich verder af, wat wij weten van den plantengroei onzer koloniën, dan kan men zeggen, dat wij dien van Java tamelijk wel kennen, evenzoo dien van de kleine Nederl. Antillen, maar verder is alleen te hooi en te gras wat verzameld zonder eenig systeem. In dit opzicht zijn de Engelschen ons in Britsch-Indië en op het schiereiland Malakka ver vooruit. Al ware het slechts om practische redenen, dan reeds zou men dit onderzoek spoedig ter hand moeten nemen. Men zal voorts tropisch Nederland ook tegenover een aanval van buiten versterken, wanneer men voldoet aan de ideale plichten, die op een beschaafde koloniseerende mogendheid rusten. Moge dit het geval zijn! Moge een leger van onderzoekers de blauwe bergen en groene wouden, de zeeën en kusten van Insulinde, de trotsche rivieren en de savannah's van Suriname even goed onderzoeken als de tallooze volkeren en stammen, die tropisch Nederland bewonen!"

WAT DE INLANDER ZEGT.

Inl. Groot-Ambtenaren. „Door de bevordering van Raden Mas Ario Koesoemogoedo Soemiodi" — alzoo de „Voorpost" — „tot regent van Ponorogo is de eerste en laatste Controleur B.B. van Javaansche nationaliteit uit het corps verdwenen. Hij vervulde trouwens die functie sinds geruimen tijd niet meer. Men heeft hem eenvoudig geloosd naar het landbouwcredietwezen, daar zijn benoeming tot aspirant controleur in 1904 een vergissing der regeering was, blijkens het feit, dat Raden Mas Sajogo en Raden Mohamad Achmad, die resp. in 1904 en 1907 het radicaal van groot ambtenaar verwierven, niet bij het corps controleurs B.B. geplaatst mochten worden. Intusschen zat men opgescheept met Koesoemo Joedo, die op de ranglijst heel aardig was opgeklommen voor bevordering tot assistent-resident. Wat nu te doen? Hem als controleur B.B. of bij het landbouwcredietwezen te laten beschimmelen, ging niet; „schurftige streken", noodig voor een passeering, kon men hem niet ten laste leggen. Reeds lang was men op den inval gekomen hem tot regent te benoemen, maar men ging niet over één nacht ijs, ondanks tal van regentenvacatures in dien tijd. Eindelijk is het daartoe gekomen. Koesoemo Joedo heeft nu op ƒ 50.— na een residents-tractement, terwijl 60 collega's (controleurs) boven hem op de ranglijst met smart op bevordering wachten en het nog wel de vraag is, of zij wel ooit het residents-traktement zullen halen. De vergissing der regeering om Koesoemo Joedo tot asp. controleur te benoemen, heeft dezen dan geen windeieren gelegd. Maar hoe staat 't nu met de promotiekansen van Sajogo en Mohamad Achmad? De een hangt ergens in Pekalongan uit als wedono en de tweede is patih van Pandeglang. Met hen zit de regeering niet zoo opgescheept, al bezitten zij het g. a. diploma, maar de bevordering van Koesoemo Joedo stelt een antecedent daar, waarop zij zich kunnen beroepen." Zoo besluit bovengenoemd blad.

Een Toespraak. De „Pembrita Betawi" nam uit het „Bat. Nieuwsblad" de volgende rede over, die door den Resident van Soerakarta werd uitgesproken ter gelegenheid van de installatie van Pangeran

M a n g k o e n e g o r o VII als hoofd van het Mangkoenegorosche huis: „Pangeran Adipati".

Bij besluit van Z. Ex. den G.-G. van N.-I. is u verheven tot Hoofd van het Mangkoenegarasche Huis, onder den titel en den naam van: Pangeran Adipati Ario Praboe Prang Wadono en met toekenning van den rang van luitenant-kolonel, enz. Hoewel volgens het legitimiteitsbeginsel niet in de eerste plaats in aanmerking komende, is toch de keuze der regeering op u gevallen. Tot dusver is voor den zelfbestuurder het zwaartepunt van zijn werkkring gelegen in het voeren van een vorstelijken staat, terwijl de arbeid: het voeren van het bestuur, aan anderen wordt overgelaten. Met uwe verheffing vordert de regeering van u, Pangeran Adipati Ario Prang Wadono, actieve belangstelling in en deelname aan het bestuur. Nu ik u geluk wensch met uwe verheffing, denk ik daarbij vooral ook aan het gunstig oogenblik, waarop die verheffing plaats heeft. Uwe verheffing heeft n.m. plaats in de beste jaren van uw leven, terwijl u in het bezit zijt van de gaven van hoofd en hart, om te doen wat de regeering van u vordert. Uw voorganger heeft de financiën van het rijk in schitterenden toestand achtergelaten en dat zal u in staat stellen véél goed te maken. Tal van personen zullen u nu bestormen met de mededeeling, dat aan hen iets goed te maken is. Ik doe echter in de allereerste plaats een beroep op u namens hen, die meestal zwijgen, altijd geduldig hun lot hebben gedragen, over wier lot zich weinigen warm maken. Ik doe op u een beroep voor de arme bevolking, die aan uwe zorgen wordt toevertrouwd. Overtuig u er van dat zij, die door hun arbeid van de Mangkoenegaran hebben gemaakt datgene, wat zij thans is, in behoeftige omstandigheden verkeeren en eigenlijk arme, afgetobde schepselen zijn. Overtuig u er van, dat zij, die door hun arbeid voor de Mangkoenegaran in den rijken koffietijd schatten hebben verdiend, thans moeten leven in een kaal en verarmd land, waar de bronnen zijn opgedroogd en de irrigatiewerken ontbreken. Overtuig u er van dat zij, die thans in den rijken suikertijd bezig zijn voor de Mangkoenegaran schatten te verdienen (n.m. in de suikerfabrieken der Mangkoenegaran), meerendeels een vreugdeloos bestaan hebben in schamele hutten, zonder onderwijs en zonder behoorlijke leiding. Neem u voor, te leven en te sterven voor h u n geluk, en God zal er u voor beloonen.

Ambtenaren en officieren van de Mangkoenegaran! In dit plechtig oogenblik, nu een nieuw zelfbestuurder optreedt, hebt gij allen vernomen wat de regeering van N.-I. van Pangeran Adipati Ario Pratoe Prang Wadono verwacht. Gij zult moeten toegeven, dat zijn taak zwaar zal zijn. Het zal hem niet mogelijk zijn, die taak te volbrengen zonder uw steun, zonder uw vertrouwen. Helpt uw Hoofd dus met al uw krachten.

Dat het Mangkoenegarasche rijk met uwe hulp en onder zijn leiding tot grooten bloei moge geraken. Dat de bevolking, zoowel materieel als geestelijk, gelukkig moge zijn. Dat het Mangkoenegarasche rijk een voorbeeld moge worden voor alle andere streken, waar Javanen wonen!
— Volgens de „D a r m o K o n d o" heeft de nieuwe Pangeran den Resident in hartelijke bewoordingen bedankt, dat deze hem zijne verplichtingen als hoofd van den staat Mangkoenegoro onder 't oog gebracht heeft. „Ik weet — zoo zeide hij ten slotte — „dat mijn taak zwaar is, maar ik zal mijn plicht doen, naar mijn beste weten en naar mijn beste vermogen. Ik zal dien nooit uit het oog verliezen. Ik hoop, dat U mij over een jaar zult willen te kennen geven, of ik al dan niet aan de in mij gestelde verwachtingen beantwoord heb. Intusschen hoop ik op uw hulp en medewerking in mijn pogen en streven om het land en het volk van de Mangkoenegaran tot heil en zegen te zijn.

Inl. Schoolnieuws. Volgens de „P e m b r i t a B e t a w i" is te Groedo ter hoofdplaats Soerabaya een (zesde) Inl. school der 2e klasse geopend. Het blad vernam verder, dat binnenkort een dusdanige school ook zal worden opgericht te Boegan Api, afdeeling Bengkalis en te Dabo, afdeeling Lingga.

Uitgaande van de S a r i k a t G o e r o e XII en de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht te Medan, is volgens hetzelfde blad een handwerkschool voor Inlandsche meisjes te Medan tot stand gekomen. In een tijdelijk gebouw had de openingsplechtigheid plaats, die geleid werd door mevrouw van der Plas, de echtgenoote van den Gouverneur en bijgewoond en geassisteerd door het bestuur en de leden van de V. v. V., eenige ambtenaren B.B., Europeesche onderwijzers, leden van schoolcommissies, de heeren Obdeijn, Naura, Hadji Ibrahim, Mohamad Samon, de Sultan van Deli, die het schoolerf geschonken heeft, de majoor der Chineezen Tjong A Fei, die de noodige gelden beschikbaar gesteld heeft, de leden van de S a r i k a t G o e r o e XII, de onderwijzeressen met hare leerlingen en nog vele andere personen. De fundamenten voor het bestaan van deze school zijn dus, volgens genoemd blad, gelegd door den Sultan van Deli en den majoor der Chineezen. De plechtige opening ging met eenige feestelijkheid gepaard. De presidente van de V. v. V. hield een openingsrede; ook de assistent-resident van Deli en Serdang sprak hartelijke woorden. De toespraken werden beantwoord door de Inl. onderwijzers Sabariah, de vrouw van den president Sabaroedin van de S a r i k a t I s l a m aldaar. Zij dankte de beide hier bovenbedoelde grondleggers en voorts allen, die min of meer tot het welslagen hun steun hadden verleend.

Na een woord van hulde uitgesproken te hebben aan het adres van de Koningin der Nederlanden en den Gouverneur van der Plas, smeekte zij den zegen van den Allerhoogste af voor den bloei dezer school. Het blad concludeert, dat menschen van verschillenden landaard deze school in het leven geroepen hebben, wat aan de alg. verbroedering zeker ten goede zal kunnen komen.

Volgens de „S i n a r D j a w a" zal een nieuwe Holl.-Inl. school te Japara worden opgericht, waarvan de kosten ad ƒ 30.000 reeds zijn toegestaan.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Feestelijke ontvangst. De Chineezen te Buitenzorg hebben zich niet onbetuigd gelaten bij de aankomst van den nieuwen G.-G. De leerlingen van de T i o n g H o a H w e e K o a n scholen moesten, als het rijtuig van den landvoogd een bepaald punt van de stad passeerde, voor Z. Ex. een welkomstlied zingen. Dit mislukte echter, doordat de koetsier of te laat gewaarschuwd, dan wel de boodschap niet gehoord had en het rijtuig door reed.

Toen de G.-G. de teleurstelling hierover vernam, liet hij den volgenden dag, door tusschenkomst van den assistent-resident weten, dat het hem ten zeerste gespeten had, dat hij de kinderen niet had hooren zingen, maar dat het hem en zijn echtgenoote hoogst aangenaam zou zijn hen in den tuin van zijn paleis daartoe te ontvangen. Op den bepaalden dag en het vastgestelde uur verzamelden zich ± 100 Chineesche jongens en meisjes, onder geleide van hunne Chineesche en Engelsche onderwijzers(essen) op de bepaalde plaats in den tuin van het paleis. De „P e r n i a g a n" en de „S i n P o" geven verder een beschrijving, waaraan 't volgende is ontleend: De heer van Limburg Stirum leek in zijn grijs pak, open jas en helmhoed veel op een Engelschman, mevrouw van Limburg Stirum was in 't wit gekleed. De President van de Tiong Hoa Hwee Koan te Buitenzorg, de heer Thung Tjoen Ho, de vice-president van deze schoolvereeniging, de luitenant Tan Hong Yoe, en de heer Kwee Tok Hooy, de secretaris waren ook gekomen. De kinderen zongen drieërlei soort van liedjes (de lagoe Tjinenkho, Takoemen en Hoangkho). De heer en mevrouw van Limburg Stirum gaven hun hooge tevredenheid te kennen over hetgeen zij gehoord hadden en onderhielden zich met de Engelsche onderwijzeres, Miss Albarus, vroegen inlichtingen omtrent de Chineesche scholen en het daar gegeven onderwijs, en hoopten, dat op den verjaardag van Prinses Juliana de Chineesche kinderen tegelijk met de kinderen van andere scholen zich weer zouden laten hooren. De G.-G. dankte het bestuur van de T i o n g H o a H w e e K o a n te Buitenzorg voor de ontvangst hem bereid; hij sprak ook met de heeren Thung Tjoen Ho en Kwee Tik Hway, aan wie hij o.a. zeide, dat hij twee jaren geleden in China geweest was, en het een mooi land vond. De heer Kwee Tik Hway antwoordde, dat hij 't voor de Chineezen in N.-I. gelukkig achtte, dat Z.-Exc. in China geweest was, en zij groot vertrouwen hadden, dat hij in hun belang veel goeds zal doen. De G.-G. antwoordde, dat hij hoopte veel voor hen te kunnen doen, met behulp van het opperbestuur. Tot genoemden luitenant Thung Tjoen Ho sprak hij door tusschenkomst van zijn adjudant den heer Bijl de Vroe, die als tolk fungeerde. Tot de heeren Kwee Tik Hway en Tjan Som Hway sprak hij in vloeiend Engelsch. Aan eerstgenoemde vroeg hij o.a.:

V.: Waar zijt gij geboren?
A.: Hier te Buitenzorg, Excellentie.
V.: Uw vader?
A.: In China.
V.: In welke provincie?
A.: In de provincie Fukien, Excellentie.
Tot den heer Tjan Som Hway.
V.: Waar zijt gij geboren?
A.: Ook te Buitenzorg, Excellentie! Mijn vader ook; maar mijn grootvader in China; hij was ook uit Fukien afkomstig.
V.: Zijt gij nog niet in China geweest?
A.: Nog niet, Excellentie.

De G.-G. vroeg nog, waarom zij geen Hollandsch, maar wel Engelsch spraken.

A.: Omdat eerst in de laatste zes jaren het Gouvernement van N.-I. begonnen is zich meer aan het onderwijs van de Chineezen gelegen te laten; sedert zijn Hollandsche scholen voor de Chineezen gekomen.

Het deed Z.-Exc. voorts genoegen te vernemen, dat nu bij de Chineesche jeugd groote aandrang bestaat om de Hollandsche taal te leeren. Van hem — zoo verklaarde de landvoogd — was wel te verwachten, dat meer Holl.-Chineesche scholen zouden komen,

Universiteiten in China. De „P e r n i a g a n" vernam uit China, dat daar z e s nieuwe Hooge Scholen worden opgericht, n.l. te: Peking, Tsjentao, Hankow, Nangking, Canton en Moekden. Ook zal het aantal middelbare en lagere scholen zeer worden uitgebreid.

Ook Leerplicht voor de Chineezen in N.-I. In de binnenlanden van Java is 't voor de Chineezen nog moeilijk hunne kinderen naar goede scholen te laten gaan. Waar T i o n g H o a H w e e K o a n-vereenigingen worden opgericht zijn langzamerhand meerdere scholen gekomen en in den aanvang profiteerden dan ook de kinderen van de onderwijsgelegenheid; maar 't duurt niet lang, of de leerlust verging en menige school lijdt nu een kwijnend bestaan. Zoo gaat 't op verschillende plaatsen in het binnenland. Zijn er geen scholen dan wordt er een schoolvereeniging opgericht. Is er een school gekomen, dan gaat 't aanvankelijk goed, maar later gaan de kinderen weer van de scholen af. Noodig is 't de ouders te wijzen

op het belang van een goede opvoeding, die hunne kinderen geschikt maakt voor den handel en de bedrijven in het groote wereldverkeer.

De Kleine Man. Deze heeft 't op Java hard te verantwoorden", zoo schrijft S i M i s k i n in de „P e r n i a g a n", „hij heeft een droevig lot, een moeitevol bestaan; meestal is gebrek zijn deel, onvoldoende zijn zijne bestaansmiddelen. Hij wordt voor alles en nog wat opgecommandeerd, hij gaat gebukt onder alle mogelijke p r e n t a h s; hij wordt geplaagd, gekneveld door de machthebbers; hij blijft er stil en gelaten onder, zelfs al wordt hij door „bloedzuigers" leeg gezogen. Ach wat, zeggen de aanzienlijken en rijken, als zij van de lasten en ellende van het volk hooren, dat is nu eenmaal gewoonte van het volk, die menschen klagen altijd, zij zaniken, zij hebben geen motief om te mopperen. Maar de klachten worden niet onderzocht, en het gaat toch niet aan, om zich op deze wijze van het gejammer af te maken. De kleine man is toch even goed een schepsel Gods als de man van aanzien en van rijkdom. Geconstateerd moet worden, dat men niet altijd billijk tegenover hem te werk gaat, wat toch door de rechtvaardigheid gevorderd wordt. Een staaltje: Een kampongbewoner had een s a d o (dos à dos). Het voertuig was reeds oud, enkele deelen daarvan hadden dringend reparatie noodig. Het hoofd van plaatselijk bestuur had bevolen, wat op zich zelf heel goed is, dat defecte en leelijke sado's niet voor den verhuur gebezigd mochten worden. Natuurlijk werd deze p r e n t a h opgevolgd en onze kampongbewoner durfde met zijn voertuig niet meer voor den dag te komen. Hij zocht naar ander werk om zooveel te kunnen verdienen, dat hij zijn sado kon laten repareeren. En toen hij dan eindelijk zooveel had opgespaard om de kosten van een reparatie te betalen, bracht hij zijn sado naar den smid. Dit kon hij — voor hem zoo goedkoop mogelijk — op geen andere wijze doen, dan door zijn paard er voor te spannen, er zelf in te gaan zitten en zóó naar den smid te rijden. Maar onderweg werd hij door een politieagent aangehouden, die proces-verbaal opmaakte. En of hij al bij hoog en laag beweerde, dat hij niet uit verhuren ging, maar om zijn sado te laten repareeren, 't hielp niet. Hij werd voor de rol gebracht en veroordeeld. Is dit nu billijk? Waarom verdiende zijn bewering geen vertrouwen? Bewijst dit niet, hoe zwaar het lot van den kleinen man is? Veel meer van dergelijke voorbeelden zouden aan te halen zijn."

Van Vreemde Koloniën.

Galliéni - Lord Kitchener.

In korten tijd hebben vrijwel alle landen der geallieerden zun minister van oorlog moeten vernieuwen. De ministers van Frankrijk en Groot Brittanië, die elkander zoo spoedig in den dood zijn gevolgd, waren beide generaals met een eervol en roemvol verleden, die, niettegenstaande groot verschil in persoonlijkheid, toch groote overeenkomst in levensloop en als figuren in de geschiedenis van hun land hadden.

Galliéni's geschiedenis geeft hem een voorname rol in Tonkin en Soedan, laat hem zelfs als een model gouverneur van Madagascar school maken. Tijdens de groote worsteling van dezen tijd verwachtte Frankrijk veel van de militaire deugden en de organisatie eigenschappen van den man, die reeds zooveel gedaan had om aan den naam van Frankrijk nieuwen luister bij te zetten. Midden in zijn werkzaamheid door ziekte aangetast, moest hij zijn taak afbreken om kort nadien de oogen voor altijd te sluiten.

Kitchener, die in 1870 als vrijwilliger zelfs onder Fransche vlag meestreed, had ook een gemengde loopbaan als militair en als koloniaal bestuurder. Gouverneur van Soeakim; bevelhebber der expeditie in Egypte tegen den Madhi, die hem 't peerschap en den lordtitel bezorgde; gouverneur van Soedan; opperbevelhebber van de troepen in Britsch Indië. Bij 't uitbreken van den oorlog tot minister van oorlog benoemd, verdween ook hij plotseling van 't tooneel, door de ramp aan de Hampshire op reis naar Rusland overkomen. Het Engelsche volk voelt dit verlies als een nationale ramp.

Waar wij spraken van groote tegenstelling in persoonlijkheid, doelde wij op het algemeen zeer sympathieke, dat van generaal Galliéni uitging, terwijl men bij erkenning en bewondering zelfs van vele eigenschappen van lord Kitchener moeilijk de hardheid kan vergeten, waarmede hij ter doorzetting van zijn wil alle middelen goedvond, en waardoor hij, als opvolger van lord Roberts, ook in Zuid-Afrika wel de overwinning wist te bevechten, maar zeker niet de sympathie van de buitenwereld mocht verwerven.

Wanneer na vele, vele jaren de geschiedenis van den huidigen strijd besproken zal worden, zal de breedgeschouderde soldaat met den vierkanten, strengen kop, die lord Kitchener was, als een reus onder de reuzen voorgesteld worden. Het is hem gegeven geweest zijn schitterende loopbaan te bekronen door een bijna 2-jarig ministerschap; het Engelsche leger is, zooals 't medegestreden heeft, hierdoor zijn leger geworden. Hij ging heen na de voltooide organisatie. Brengt 't einde de zegen aan de Entente, dan zal hij de groote man zijn. In 't tegenovergestelde geval, zal zijn heengaan als een der redenen van den ongunstigen afloop worden genoemd, ook dan blijft hij dus de groote man.

Galliéni zal in verre herinnering op veel bescheidener plaats komen te staan. Wat Frankrijk als minister van hem verwachtte, heeft hij ternauwernood tot een begin van uitvoering kunnen brengen.

Juist om deze reden is zijn verlies voor zijn land en voor de Entente partij echter van meer beteekenis dan dat van zijn Britschen ambtgenoot. Galliéni had nog alles te geven, waarvoor hij geroepen was, en 't is voor hem, meer dan voor Kitchener, de vraag, of zijn opvolger in de aangegeven richting krachtig zal doorwerken.

Duurte.

Volgens officieele statistieken was de algemeene verhooging van levensmiddelen te Calcutta ultimo April 3 percent, vergeleken met hetzelfde tijdstip in 1915 en 9 percent in vergelijking met 2 jaren geleden. De granen en rijst zijn 6 percent gestegen sedert medio 1914, suiker 68 p.c., zout 88 p.c., thee 12 p.c., vleesch 6 p.c., boter en melk 12 p.c., kaas 73 p.c. Van aardappelen daalde de prijs daarentegen 43 p.c., eieren 22 p.c., visch 15 p.c.

„The Times of India" van 13 Mei stelt daar cijfers, ontleend aan Europeesche toestanden, naast. Neemt men den prijs in Calcutta als eenheid aan, dan was de verhouding tot andere steden aldus: In December 1915 voor de levensmiddelenprijzen in Weenen 133 p.c.; voor die in Berlijn in Januari 1916 88.5 p.c.; Groot Brittanië in Maart 48 p.c.; Kopenhagen in Februari 33.5 p.c.; Australië in Januari 29 p.c.; Canada terzelfder tijd 12 p.c.

De inspanning van Frankrijk en zijne bondgenooten.

In 't ministerie van buitenlandsche zaken te Parijs heeft de instelling van een comité haar beslag gekregen, dat, naar de samenstelling te oordeelen, met groote verwachtingen zijn taak aanvangt. Hoewel de naam „L'E f f o r t d e l a F r a n c e e t d e s e s a l l i é s" precies aangeeft wat men wenscht te propagandeeren, vergt de werkwijze toch een nadere aanduiding om begrepen te worden.

De oud-minister van Buit. Zaken, Stephen Pichon, heeft 't voorzitterschap aanvaard, naast hem hebben leden van Senaat, Kamer, Academie française, enz. ondervoorzitterszetels ingenomen. Het uitvoeringsbureau is in afdeelingen verdeeld, onder de namen der personen van beteekenis, die er zitting in hebben komen, komen bekende koloniale figuren voor, zooals generaal Dodds, de aanvoerder van den krijgstocht naar Dahomey, de Trentinian, oud-directeur van Indochina, Lebon, oud-minister van koloniën.

Een zeer groot aantal personen van naam heeft zich beschikbaar gesteld om voordrachten te gaan houden in alle plaatsen van Frankrijk, die daarom vragen, om de omstandigheden uiteen te zetten, waaronder de geallieerden den strijd voeren. De stof is over de sprekers zoo verdeeld, dat ieder geeft wat in zijn lijn ligt.

Zoo is de Servische worsteling reeds te St. Etienne behandeld door Paul Labbé, de algemeene secretaris van 't comité, die vergezeld was door uitgeweken Serviërs, w.o. ministers en burgemeesters. Er werd een Fransch-Servische demonstratie aan verbonden. Dit voorbeeld geeft de voorgenomen werkwijze aan. De voordracht zal bovendien in druk verspreid worden. In Parijs zijn bijeenkomsten aangekondigd over wat Italië en Groot-Brittanië bijdragen; in Lyon zal Japan, in Nantes België, in Bordeaux Portugal aan de orde komen; de sprekers zijn uitverkoren deskundigen, de officieele vertegenwoordigers der genoemde landen worden uitgenoodigd tegenwoordig te zijn.

Maar bij deze manifestatiën zal aan de koloniën ook een ruime plaats worden toegedacht. Behalve vele te vervullen spreekbeurten in verschillende plaatsen staan een aantal groote koloniale vertooningen op 't programma. De Australische inspanning is voor Marseille bestemd, waar Franklin Bouillon de woordvoerder zal zijn. J. Chailley zal in Rouaan Indië en de Kaap tot hun recht doen komen. In Havre zal G. Deschamps Canada bespreken, uitgezochte samenvoeging, daar de Canadeezen voor een deel uit Normandië afkomstig zijn.

Kongo, Siberië, Turkestan krijgen een beurt.

Twee speciaal daarvoor te regelen manifestatiën zullen aan de Fransche koloniën worden gewijd. Op die, welke te Toulon zal plaats vinden, spreekt A. Bernard van l'e f f o r t d e l'A f r i q u e d u N o r d. Te Toulouse zal A. Lebrun over de andere Fr. koloniën spreken.

Het plan van 't comité is echter niet tot Frankrijk beperkt, volgens dezelfde methode zullen ook de landen der geallieerden bezocht en beïnvloed worden.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Indische Gids.

Dr. H. F. C. ten Kate opent de Juni-afl. met het eerste gedeelte eener breed opgezette beschouwing over „Psychologie en ethnologie in de koloniale politiek". Het rassenpsychologische vraagstuk is, naar schrijver's meening, het vraagstuk bij uitnemendheid, 't welk den sleutel moet geven van zooveel andere op koloniaal gebied: „Alle mogendheden, die in hun koloniën de taak van opvoeders willen volbrengen, zullen onvermijdelijk in hun pogingen mislukken, indien zij daarbij geen rekening houden met het rassenpsychologische vraagstuk. Hun tot dusver begane fouten mogen een vingerwijzing zijn voor de toekomst."

Het tweede artikel handelt over de Inlandsche beweging en is geschreven door den heer J. F. H. A. Later, die uit eigen aanschouwing dit onderwerp behandelt en in een volgende afl. zal voortzetten.

De heer H. F. Damsté vervolgt de mémoires van een Atjeschen balling (zekeren Banta, wiens gedenkschrift niet onvermakelijk is om te lezen).

De rubriek Varia bevat o.m.: Drankbestrijding op de Buitenbezittingen. — de Nederlanders en Portugeezen op Timor. — Wetenschap en Industrie o.a.: Zuid-Sumatra Landbouwvereeniging. — Rapport nopens verandering in de opleiding van de a.s. ambtenaren bij het Inlandsche boschwezen. — Voorts geeft deze afl. de gewone rubrieken: Revue van brochures. — Koloniale literatuur. — Biblographie voor Oost- en West-Indië. — Benevens het vervolg van „Liefdeleven onder de palmen". Naar het Engelsch, van P. Brundell.

Koloniaal Tijdschrift. - Juni 1916.

De heer G. P. E. Gonggrijp wijdt eene uitvoerige beschouwing (die in een volgende afl. wordt voortgezet) over „Koloniaal belang en wereldoorlog". Schr. is van oordeel, dat de vreeselijkste aller oorlogen die thans woedt en als een onbluschbare brand al wijder om zich heen grijpt, indirect is een koloniale krijg, een worsteling om koloniën — of gebieden die nagenoeg dezelfde diensten kunnen bewijzen — te bemachtigen of te behouden eenerzijds en ze de wederpartij te ontnemen of onthouden anderzijds.

De heer A. H. J. G. Walbeehm artikelt over „De regentsbenoemingen op Java". Op gevaar af voor aartsconservatief, reactionnair, bekrompen, hormatlievend enz. aangezien te worden, laakt schr. het sedert kort aangenomen beginsel, om bij het openvallen van een regentsambt, den opvolger te kiezen ook buiten de zoons, of althans buiten de naaste bloedverwanten van den laatsten regent, wat vroeger nimmer is geschied.

Controleur J. H. Meijer schrijft over „Bloed- en aanverwantschap tusschen bestuursambtenaren in één en hetzelfde gewest", wat nog al eens schijnt voor te komen, maar door den schr. wordt afgekeurd.

De heer V. E. Korn publiceert zijne „Ervaringen uit Pare Pare en Soppeng" en geeft eenige aanwijzingen welke verbetering kunnen brengen in sommige verkeerde toestanden dier landschappen op Zuid-Celebes.

Behalve een stukje over de „Pamagersari's in de afdeeling Buitenzorg" van den heer A. Bagchus, bevat dit Nr. verder de gewone rubrieken: Kroniek door Tertius. —

Persoverzichten, door Walbeehm. — Vreemde Koloniën. — Uit allerhande bron. — Bibliographie.

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde v. N.-Indië.

Van dit door het Kon. Instituut voor de T.-, L.- en Volkenk. v. N.-I. uitgegeven periodiek, verscheen afl. 1—2 van deel 72. — Zij beweegt zich geheel op taal- en letterkundig gebied, blijkens de navolgende inhoudsopgave.

De voornaamste woorden in het Bolaäng-Mongondowsch, door W. Dunnebier. — Woordenlijst van het Pagoe op Noord-Halmaheira, door G. J. Ellen. — Woordenlijst van het Modòle op Noord-Halmaheira, door G. J. Ellen. — Verhalen en fabelen in het Pagoe met vertaling, door G. J. Ellen. — Surinaamsche negervertellingen. Bijdrage tot de kennis der West-Indische negerfolklore, door Dr. H. van Cappelle.

„Totok en Indo".

In No. 16 van „De Voorpost" wijdt de heer J. B. Wens een hoofdartikel aan Fabricius' „Totok en Indo", onlangs te Soerabaja opgevoerd. De toon waarin dit artikel is gesteld, de argumenten welke schr. aanvoert om genoemd tooneelstuk „uit te kleeden" enz., blijkt uit het onderschrift van den heer Tjipto Mangoenkoesoemo, die — hoewel het met den schr. eens zijnde — verwacht dat deze kennis zal maken met artikel 63 a en b van het Wetboek van Strafrecht.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 23: Een proefschrift over thee, door C. P. Cohen Stuart, besproken door Dr. H. H. Zeylstra Fzn. — De door de vorst op de Pengalengansche hoogvlakte veroorzaakte schade, door Dr. Ch. Bernard, besproken door Dr. A. W. Nanninga. — Onderzoek naar de vooruitzichten van de suikerindustrie in Suriname, door Rietplanter. — De suikerproducties der verschillende residenties, oogstjaar 1915. — De met riet beplante oppervlakte van Java. — Verslag van de Handelsvereeniging te Semarang over 1915. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. (Gebrek aan scheepsruimte en achteruitgang van suiker. Enz.) — Kleine mededeelingen. (Assistenten bij de cultures in Deli. — Immigratie in Suriname. — De hooge theeprijzen. Enz.) — Verkeerswezen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Van de verschillende bijdragen, welke No. 52 bevat, wordt de speciale aandacht gevestigd op een geïllustreerd artikeltje over Tjandi Tikoes, over welk kort geleden ontdekt Hindoemonument in het Weekblad reeds een en ander was gepubliceerd. Thans is uitgemaakt, dat dit ontgraven Hindoeoverblijfsel geen tempel is — zooals men aanvankelijk meende, — doch staat het vrijwel vast, dat de Tjandi Tikoes een groote badplaats is geweest, zoo niet van den keizer van Madjapahit zelf, dan toch zeker van een der rijksgrooten. Ofschoon vorstelijke begraafplaatsen ons van de basreliefs aan verschillende hindoetempels zeer goed bekend zijn, is de Tjandi Tikoes de eenige, die in nog grootendeels onbeschadigden staat tot op onze dagen is bewaard gebleven.

Voorts is in dit No. een „penkras" van „Ofoei" gewijd aan de Hollandsche pers, voorzoover zij aandacht schenkt aan Indië.

Indisch Militair Tijdschrift.

In de April-aflevering o. m. de volgende bijdragen: De herziene rechtspleging bij de landmacht in Ned.-Indië, door Mr. P. A. F. Blom. — Het Japansche leger en de vloot in 1915, door A. — De gemengde compagnie, door G. P. Crediex. — Sa Majesté l'Amour, door Asymptoot. (De schrijver acht het jong-huwen van Indische officieren verkeerd.) — De schietopleiding. Wederwoord aan Alif, door K. de Jongh. — Grijs-groene kleeding. — Het schietterrein te Tjipatat. — In den dienst vergrijsd. — De goedkoope gewapende politie. — Enz.

Ned. Indisch Landbouwsyndicaat.

Afl. X van jaarg. 8 der Publicaties van het Ned.-Ind. Landbouw-Syndicaat bevat de Notulen der op 19 Febr. jl. te Blitar gehouden vergadering der Kedirische Landbouwvereeniging, waarin o.a. is opgenomen de tekst (met de daarop gevolgde gedachtenwisseling) van een belangrijke voordracht over de vraag: „Kan indigo als bergcultuur-product de kunstmatige indigo concurreeeren?" Inleider de heer Galjema Verheul.

De Macedoniër.

Onder het opschrift „De Zending van de Gereformeerde Kerken", vervolgt Ds. D. K. Wielenga in het Juni-No. van de „Macedoniër" zijne historische beschouwingen over het eiland Soemba; thans behandelt schr. de periode: Soemba na den Compagniestijd tot de vestiging van ambtenaren aldaar. 1838—1866.

Ds. D. Bakker artikelt over „Javaansch kerkverband en brengt daarbij opnieuw ter sprake de kwestie der benoeming van Javaansche bedienaren des Woords.

Verder behandelt Ds. H. Dijkstra in zijn rubriek: : Uit mijn Camera" een aantal met de zending verband houdende onderwerpen.

Dr. D. Bos. †

In afl. 9 van „Vragen des Tijds" wijdt Mr. H. P. Marchant een waardeerend artikel aan de nagedachtenis van Dr. D. Bos „een practisch idealist" zooals de schr. den overledene betitelt. In het artikel herinnert Mr. M. ook aan de bemoeiingen van Dr. B. met het bestuur der koloniën, inzonderheid wat betreft het onderwijs aan de Inlanders.

Moederland en Koloniën.

Van het orgaan dezer Vereeniging verscheen No. 1 van jaarg. 1916. Het bevat een overzicht van het verrichte in het vereenigingsjaar 1915, zoomede den tekst eener voordracht van den heer L. M. Plate, getiteld: Het Binnenlandsch Bestuur en de koppensnellers van Zuid-Nieuw-Guinea.

Veeartsenijkundige Bladen voor Ned.-Indië.

In afl. 6 van deel 27 van dit Tijdschrift vonden we o. m. enkele bijdragen, welke niet uitsluitend vakkundig belang hebben, als: Opmerkingen over fokkerij, door Dr. A. L. Hagedoorn. — Bijdrage over de rentabiliteit eener melkerij in Batavia, door Dr. J. Hellemans. — Hoendercholera, door Dr. H. J. van der Schroeff. — Het paardenverbruik bij het Ned.-Indische en het Britsch-Indische leger, door W. van der Burg. — Tropische paardenfokkerij, door W. J. E. van Riemsdijk.

Teysmannia.

Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 27, afl. 1-2: Aardappelziekten in Ned.-Oost-Indië, door Dr. Joh. Westerdijk. — Verbetering van de cultuur-techniek bij Robustakoffiecultuur, door J. H. Kuneman. — Een repliek, door P. E. Keuchenius, (handelt over het vraagstuk van de schadelijke gramangmier), met naschrift door Dr. W. Roepke. — De organisatie van het Departement van Landbouw in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, door Dr. C. J. J. van Hall. — Korte aanteekeningen over kina (vervolg), door Dr. A. Rant. — De vatbaarheid onzer kultuurplanten voor ziekten en plagen, door P. E. Keuchenius. — Een interessante symbiose aan de oppervlakte van sawah's, door P. van der Elst. — Nieuwe tap-resultaten bij Hevea Brasiliensis, door Dr. A. W. K. de Jong.

Aflevering 3: Een verwaarloosd volksbelang (nabetrachting), door J. Olivier. (Handelt over de wenschelijkheid van wettelijke bepalingen tot bescherming van nuttige en uitroeiing van schadelijke dieren in Ned.-Indië.) — De cultuur van Bengaalsch gras, Teosinte en Sudan-gras, door E. Schimmel. — Rotan, door L. K. — Coffea arabica var. Pasoemah, door Dr. P. J. S. Cramer.

Geïllustreerd Zendingsblad.

In het Maart-April-Nr. van het Geïllustreerd Zendingsblad vervolgt zendeling H. J. Eggink zijn schetsen uit het godsdienstig leven der Mohammedaansche Bataks. Schr. wijdt thans eene beschouwing aan den hadji (iemand, die den „hadj", de bedevaart naar Mekka heeft verricht).

Over Timor en de zending aldaar.

De nieuwe afl. van het tijdschrift „Stemmen voor Waarheid en Vrede", bevat een artikel van W. Back, getiteld: Enkele mededeelingen over Timor en ons werk aldaar.

Indisch Bouwkundig Tijdschrift.

In het Nr. van 15 Febr. jl. treft men eene beschrijving (met foto's) aan van de Portland-Cementfabriek Indaroeng. De fabriek ligt midden in een groot kalksteengebergte in de nabijheid van Padang en de Emmahaven, op een hoogte van 250 M. boven den zeespiegel. De Padang-rivier, die in het Barisan-gebergte ontspringt, levert het voor de krachtverwekking benoodigde water. De grondstoffen, kalksteen en mergel, worden door een luchtkabelspoor van 850 Meter lengte van het nabijgelegen gebergte aangevoerd.

Het Nr. van 29 Febr. bevat eene interessante en deskundige beschouwing over irrigatie en waterverdeeling volgens opvatting der Baliërs.

Voorts een tweetal uit de „Waterstaats-Ingenieur" overgenomen artikelen, over waterverbruik door minvermogende Inlanders en vreemde oosterlingen bij Indische drinkwatervoorzieningen, en over gegevens voor het ontwerpen van drinkwatervoorzieningen.

Indisch Tijdschrift voor Spoor- en Tramwegwezen.

De Febr.-Maart-afl. bevat het vervolg van S. A. Reitsma's verhandeling over de Indische spoorwegpolitiek. Schr. behandelt thans de Semarang-Joana Stoomtram-Maatschappij en de tramlijnen om Solo. — Verder vervolgt Dr. J. H. A. Haarman zijn stuk over de groote bruggen in de lijn Cheribon-Kroja der Staatsspoorwegen op Java (met ill.) — Ook vindt men in het Mrt.-Nr. eene geill. beschrijving van een te Amsterdam voor den Soesoehoenan van Soerakarta vervaardigde praalwagen, die zal moeten dienen om bij eventueel overlijden van den Soesoehoenan of een zijner familieleden het stoffelijk overschot naar Imogiri (de begraafplaats) te vervoeren.

Radio-Telegrafie in de Tropen.

Den 5den Juni jl. promoveerde tot doctor in de Technische wetenschap dr.C. J. de Groot na verdediging, tegenover een Commissie uit den Senaat der Technische Hoogeschool, van een proefschrift, getiteld: „Radio-telegrafie in de Tropen". De promotie geschiedde „cum laude".

Tijdschrift Ziekenverpleging.

De jongste aflevering bevat eene vrij uitvoerige verhandeling over ziekten en ziekenverpleging in Ned.-Indië, door G. I. W. Koolemans Beijnen.

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën:

Te verwachten vacatures in Nederlandsch-Indië.

VACATURE.	DATUM VAN INGANG.	AANTEEKENINGEN.
Voorzitter van de Landraden te Semarang en Demak.	5 Mei 1916.	De eventueel vertrekkende ambtenaar is Mr. H. W. E. Klomp.
a. Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur op Java en Madoera.	8 Juni 1916.	Oorzaak: Aanvraag om buitenlandsch verlof van den titularis D. A. N. Fisher.
b. idem.	6 Mei 1916.	Idem van den titularis F. A. C. Halkema.
Assistent-Resident van Tjiandjoer [residentie Preanger Regentschappen].	2 Juli 1916.	Oorzaak: Aanvraag om buitenlandsch verlof van den titularis E. A. C. J. van Delden.
Resident van Batavia.	3 Aug. 1916.	Oorzaak: Verzoek om ontslag van den titul. H. Rijfsnijder.

Van de Studenten-Afdeeling Leiden:

Jaarverslag 1915-1916.

Over het afgeloopen jaar kan het Bestuur niet ten volle tevreden zijn. Immers, niet alleen bleef, ondanks voortdurende propaganda, de groote bloei uit, die een jaar geleden terecht van onze jonge studentenafdeeling verwacht mocht worden, zelfs is er in het verloopen jaar eenige teruggang in het ledental op te merken. Waaraan deze toegeschreven moet worden: aan een niet voldoende bevrediging door Oost en West van speciale studentenbehoeften en -wenschen (denken wij hierbij vooral aan het „Koloniaal Weekblad") of wel aan den oorlogstoestand — dit waag ik thans niet te beslissen. Zeker niet aan een te geringe belangstelling voor Indië onder de Leidsche studenten. Opmerkelijk toch zijn feiten als de nieuwe bloei van onze zustervereeniging, de Indologen-vereeniging, het tot stand komen van een nieuwe Indische studentenvereeniging, de „Sarikat Hindia", de stichting van een studenten-vereeniging voor Volkenkunde, de plannen voor een Indische studiezaal.

De „voordrachten en lezingen” bestonden dit jaar slechts uit een tweetal lichtbeeldenvertooningen, waarvoor de films welwillend waren afgestaan door het Koloniaal Instituut. De eerste vertooning, gegeven in samenwerking met de burgerafdeeling, had plaats op 2 December 1915. De heer J. Sibinga Mulder verplichtte ons zeer met zijn geestige vertolking van de op het doek gebrachte tooneelen. De tweede filmvoordracht had plaats in Maart j.l.. Hier was ons medelid, de heer Ploegman, zoo welwillend het verklaren der lichtbeelden op zich te nemen.

Op ander gebied trad ons Bestuur door, naar aanleiding van klachten in onze afdeeling, ter jaarlijksche Algemeene Vergadering in Amsterdam, nogmaals aan te dringen op reoganisatie van het „Koloniaal Weekblad”. Onze afgevaardigde mocht hierbij steun ondervinden van andere afdeelingen. De geopperde bezwaren betroffen hoofdzakelijk het verouderde nieuws in de rubriek „O. I. Mail”. Voorts werd de wenschelijkheid betoogd van een rubriek „Indische persstemmen”. Op een Hoofdbestuursvergadering werd deze aangelegenheid later ter sprake gebracht. Helaas kon het ons vertegenwoordigende lid in het Hoofdbestuur door een reis buitenslands niet aanwezig zijn.

In het Bestuur hadden geen veranderingen plaats. Ook dit jaar mochten wij het voorrecht genieten, dat de heer Harting bereid was ons te ontlasten van het ondankbare financieele beheer. Hem zij hier voor de uitstekende administratie onze hartelijke dank gebracht.

Leiden, 13 April 1916.

M. A. BOUMAN,
Assessor I.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag 1 Juli 1916*, ten 2 ure n.m. en JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING denzelfden dag, ten 2½ ure n.m., in een der bovenzalen van het Restaurant „de Vergulden Turk”, Breestraat te Leiden.

Voor de Agenda's zie Kol. Weekbl. No. 23, van 8 Juni j.l.

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Jaarverslag van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West”, over 1915.

I. Algemeene toestand.

Ondanks de bezwarende tijdsomstandigheden kon de Vereeniging „Oost en West” toch op eenigen vooruitgang bogen en kon zij met de haar ten dienste staande beperkte middelen de noodige werkkracht ontplooien. Met dankbaarheid kan worden vermeld, dat de Regeerings-subsidie ten behoeve der vereeniging ad *f* 3000.— weder werd toegestaan.

II. Leden.

Het aantal leden ging in het afgeloopen jaar met 62 vooruit en bedroeg op 31 December 1915: 2492.

III. Hoofdbestuur.

In de samenstelling van het Hoofdbestuur kwam wegens vertrek eenige verandering.

De heer Th. P. Almerood, afgevaardigde van de afdeeling Amsterdam, moest n.l. wegens verhuizing buiten de afdeeling zijn mandaat neerleggen. Zijne plaats bleef voorloopig onvervuld, daar men die gaarne had zien ingenomen door een der in Nederland vertoevende vertegenwoordigers van de inheemsche bevolking van Indië.

In de algemeene vergadering van 3 Juli 1915 werden de navolgende leden van het hoofdbestuur, die, ingevolge het bepaalde in de 1e alinea van artikel 11 H. R., aan de beurt van aftreden waren, herkozen: Prof. Dr. J. F. van Bemmelen, Groningen; J. P. Th. J. Brondgeest, Haarlem; J. H. Calmeijer, Apeldoorn; F. E. Luitjes, Nijmegen en J. C. van Reijn, Breda.

Terwijl in December aan den Secretaris, den heer E. F. Grooss, wegens dringende particuliere redenen, een verlof van drie maanden werd verleend, en in zijn plaats den heer F. H. R. Neumann de waarneming der betrekking van secretaris werd opgedragen, en zulks ingevolge het bepaalde in de 2e alinea van artikel 11 H. R.

Den heer Almerood zij hier nogmaals een woord van dank gewijd voor de door hem als hoofdbestuurslid aan de vereeniging bewezen diensten.

Het hoofdbestuur was op 31 December 1915 samengesteld als in bijlage A aangegeven.

IV. Afdeelingen.

De vereeniging telt 12 afdeelingen, n.l.: te Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Breda, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, Leiden, Nijmegen, Rotterdam en Utrecht, benevens een studentenafdeeling te Leiden.

Voor de veranderingen in de besturen der afdeelingen en verdere bijzonderheden zij verwezen naar hare in het Koloniaal Weekblad opgenomen verslagen.

V. Vergaderingen.

De wekelijksche vergaderingen van het dagelijksch bestuur hadden geregeld plaats.

Hoofdbestuursvergaderingen werden gehouden op 24 April, 3 Juli en 30 October.

De jaarlijksche algemeene vergadering had plaats op 3 Juli te Amsterdam.

VI. Stichtingen, Commissiën en Fondsen.

Aan de reeds door de vereeniging in het leven geroepen stichtingen, commissiën en fondsen, welke bestaan uit:

a. het Koloniaal Arbeids- en Informatie-bureau,
b. den Inlichtingendienst,
c. de Studie-commissie,
d. de Redactie-commissie van het Koloniaal Weekblad,
e. het Fonds tot ondersteuning van personen, commissiën en instellingen,
f. het Fonds voor bijstand, opvoeding en leiding van in Europa studeerende Indische jongelieden,

werd een nieuwe Commissie toegevoegd, n.l. de op 30 October 1915 ingestelde „Commissie voor West-Indië van de Vereeniging „Oost en West”, welke zich ten doel stelt: het behartigen van de belangen van de Nederlandsche West-Indische Koloniën, overeenkomstig de statuten der Vereeniging „Oost en West”. (Zie hierna bij punt VII, 4).

Voor den stand van deze instellingen en hare werkzaamheden zij verwezen naar de betrekkelijke in het Koloniaal Weekblad gepubliceerde verslagen.

Het Koloniaal Weekblad trachtte met de te zijner beschikking staande middelen in de eerste plaats te voldoen aan zijne roeping, n.l. te zijn het orgaan van de leden der vereeniging, daaraan verbindend als doel: de verspreiding van Indisch nieuws, de bespreking van koloniale belangen, de openbaring van het gedachtenleven van Indië's bevolking, al naar mate ruimte en medewerking daartoe bijdragen kunnen, zonder zich in den strijd der politieke partijen te begeven. De redactie blijft op middelen zinnen, het orgaan steeds belangwekkender te maken, en te voldoen aan de door belangstellende lezers haar gegeven wenken. Den trouwen medewerkers van de redactie zij dank gebracht voor hun niet genoeg te waardeeren steun.

VII. Werkzaamheden.

1. De werkzaamheden der afdeelingen, stichtingen, commissiën en fondsen zijn in de betrekkelijke, in het Koloniaal Weekblad gepubliceerde verslagen vermeld.

2. Toen in het laatst van Januari 1915 de mare van den dringenden nood der bewoners van onze kolonie Curaçao, door ongewone weersgesteldheid en de door den oorlog verwekte tegenspoeden, ons land bereikte, werd, op initiatief van Z. E. den Minister van Koloniën, het z.g. „Steuncomité Curaçao” gesticht, onder bescherming van H. M. de Koningin en het eere-voorzitterschap van Z. E. den Minister van Koloniën.

Gedachtig aan hetgeen onze vereeniging in 1908 en 1912 ten bate van de noodlijdenden in West-Indië had gedaan, deed genoemd Steun-comité een beroep op de medewerking van „Oost en West”. Ofschoon opgemerkt was, dat de Vereeniging, wier doel en streven bekend is, en welker belangstelling bij alle rampen in onze koloniën bekend kon zijn, bij de samenstelling van het steun-comité Curaçao geheel voorbij gegaan werd, was ons Hoofdbestuur, zooals vanzelf spreekt, onmiddellijk bereid alles in het werk te stellen om genoemd Steun-comité in zijn taak te helpen. Den 16en Februari 1915 werd een comité van „Oost en West” gevormd, dat de grootst mogelijke werkkracht ontplooide en met tevredenheid op de resultaten mocht terugzien.

Hetgeen toen gedaan is, werd reeds uitvoerig in het Koloniaal Weekblad vermeld. Het resultaat was, dat de vereeniging *f* 8391.37½ aan het „Steun-Comité Curaçao” kon afdragen, tot leniging van den nood.

Aan de Comité-leden en alle medewerkers zij hier nogmaals dank gebracht, maar ook aan onze afdeelingen, die zonder uitzondering naar beste krachten steunden, en in het bijzonder aan de afdeeling Den Haag, die een zeer belangrijk aandeel in het verkregen succes had.

3. Onze belangstelling in alles wat het onderwijs in onze koloniën aangaat kon zich wederom uiten in de deelneming van de vereeniging „Oost en West” aan de voorbereiding van het „Eerste Koloniale Onderwijscongres”, waartoe de afdeeling Nederland van het Ned.-Indisch Onderwijzers- Genootschhap het initiatief nam en waarvan het reglement en het bestuur in een op 11 September 1915 gehouden voor-vergadering werden vastgesteld. De voorzitter van de Studie-Commissie van „Oost en West”, de heer Mr. J. H. Abendanon, werd tot voorzitter van het congres benoemd, terwijl de voorzitter van onze vereeniging, de heer C. R. Bakhuizen van den Brink, een der onder-voorzitters is.

4. Reeds geruimen tijd was gevoeld, dat de Vereeniging „Oost en West” bij het streven naar de vervulling van haar taak om den band tusschen het Moederland en zijne Koloniën en bezittingen nauwer toe te halen, uit den aard van de samenstelling van de tot nu toe bestaande besturen en commissies, onwillekeurig in hoofdzaak de belangen van Oost-Indië in het oog had.

Daarom rees het denkbeeld om een speciale commissie voor West-Indië in te stellen, welke de belangen van die Koloniën zou kunnen behartigen en het bestuur van „Oost en West” met hare adviezen ter zijde zou kunnen staan.

De groote belangstelling bij de hulpverleening aan de noodlijdenden in de kolonie Curaçao in het voorjaar ondervonden, gaf aan het denkbeeld vasteren vorm. Nadat, in een op 12 October 1915 gehouden voor-vergadering van genoodigden, zekerheid was verkregen van de medewerking van ter zake kundige personen, werd in de Hoofdbestuursvergadering van 30 October d.a.v. de „Commissie voor West-Indië van de Vereeniging „Oost en West” gesticht.

De samenstelling der Commissie, tot wier voorzitter de heer J. W. van Aalst te 's-Gravenhage werd benoemd, en haar doel zijn in het jaarboekje der Vereeniging vermeld.

5. De samenwerking met andere Indische vereenigingen werd steeds gezocht. Met enkele daarvan, m.n. het Juliana-fonds, het Max Havelaar-fonds en de Indische Onderwijs en Studiekas is deze versterkt door de benoeming over en weer van bestuurs- of commissieleden der eene vereeniging in het bestuur of de commissiën der andere. Terwijl voor het „Studie-fonds Midden Java” te Semarang onze Vereeniging als gemachtigde in Nederland optreedt.

Een poging om tot een samensmelting van de Vereenigingen „Oost en West” en „Moederland en Koloniën” te geraken, mocht nog niet slagen.

6. Bij Koninklijk Besluit van 1 November 1915 No. 80 werden de navolgende statuten-wijzigingen — vastgesteld in de Algemeene Vergadering van 3 Juli 1915 — goedgekeurd:

Artikel 13.

De eerste twee alinea's vervallen en zijn vervangen door de volgende vier alinea's.

„De afdeelingen storten jaarlijks, en wel vóór ultimo Februari, in de kas van het hoofdbestuur eene som, welke voor iedere afdeeling berekend is op 40 pCt. van de door haar in het laatst verstreken jaar in totaal ontvangen contributies; met behoud echter van een minimum, berekend naar den maatstaf van gemiddeld *f* 0.75 voor iederen persoon, die op 1 Januari van het loopend jaar lid eener afdeeling was”.

„Als maatregel van overgang kan over 1915 volstaan worden met eene bijdrage van 34 pCt.; over 1916, met eene bijdrage van 38 pCt., zullende dan eerst in 1917 het volle bedrag van 40 pCt. verschuldigd zijn, echter telkens met inachtneming van het in de vorige alinea gesteld voorbehoud”.

„Hieronder zijn niet begrepen de contributies van ledenbegunstigers, die het lidmaatschap verkregen door eene bijdrage van minstens *f* 100.— in eens te storten. Deze bijdragen worden aan het hoofdbestuur ter kapitaliseering afgedragen”.

„Van alle erfstellingen en van legaten of schenkingen boven de *f* 100.— aan eene afdeeling gemaakt, of giften daaraan gedaan van minstens *f* 100.— (waaronder niet te verstaan de bedragen van leden, bedoeld in het 3e lid van dit artikel) moet aan de kas van het hoofdbestuur 25 pCt. worden afgestaan, tenzij dit in strijd is met eene door den gever gemaakte bepaling”.

In de derde alinea (welke thans vijfde alinea wordt) worden in den eersten regel, tusschen de woorden „afdeeling” en „te”, ingelascht de woorden „geheel of gedeeltelijk”.

De vierde alinea wordt thans zesde alinea.

7. Hoewel behoorende tot het verslag over 1916, kunnen wij niet nalaten er melding van te maken, dat tijdens den jongsten watersnood in Nederlandsch-Indië, de Vereeniging „Oost en West” wederom kon toonen hoezeer het lot der ingezetenen der koloniën haar ter harte gaat en hoe zij niets onbeproefd wenscht te laten om bijstand te verleenen, wanneer onze Oost- of West-Indiën door bijzondere rampen worden getroffen.

Voor de leeniging van dezen nood werd door „Oost en West” *f* 10.460.79 ingezameld en door samenwerking naar Indië overgemaakt een bedrag van *f* 238.676,45, terwijl aan nagekomen bedragen eene som van *f*2.221.33 in het „Smeroefonds” gestort is kunnen worden.

De Secretaris
E. F. GROOSS.

Bijlage A.

Hoofdbestuur einde 1915.

Namen.	Functiën.	Woonplaats.	Jaar van af-treden	Aanteekeningen.
C. R. Bakhuizen van den Brink.	Voorzitter.	's Gravenhage.	1916	Dagelijksch Bestuur.
R. Zuijderhoff.	Onder-Voorzitter.	"	1917	
E. F. Grooss.	Secretaris.	"	1916	
A. A. C. Harting.	Penningmeester.	"	1916	
Prof. Dr. J. F. van Bemmelen.	Lid.	Groningen.	1918	
Mevr. M. ten Bosch-Bosscher.	"	's Gravenhage.	1917	
J. P. Th. J. Brondgeest.	"	Haarlem.	1918	
J. H. Calmeijer.	"	Apeldoorn.	1918	
T. Gerdes Oosterbeek.	"	"	1917	
L. A. H. Lamie.	"	Arnhem.	1917	
F. E. Luitjes.	"	Nijmegen.	1918	
Z. G. Ph. Marcella.	"	Rotterdam.	1916	
Mevr. J. E. v. Oeveren—van Schaik.	"	Utrecht.	1916	
J. C. van Reijn.	"	Breda.	1918	
H. W. Scheuer.	"	Leiden.	1917	
C. de Vries.	"	Amsterdam.	1917	
Mej. N. Worthington.	"	Leiden.	1916	Stud. Afd.

Van het Informatie-bureau :
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending naar Nederlandsch-Indië van personeel voor het Marine-etablissement te Soerabaja.

Ten behoeve van het Marine-etablissement te Soerabaja is de uitzending noodig van één ketelmaker en één scheepmaker.

Zij mogen niet jonger dan 22 en niet ouder dan 30 jaar zijn.

De vaste werklieden bij het Marine-etablissement, waartoe de uit te zenden personen zullen behooren, zijn met uitsluitend werkman noch toezichthouder, maar hunne werkzaamheden dragen het kenmerk van medewerkend toezicht.

De uit te zenden personen moeten lichamelijk geschikt zijn voor den Indischen dienst, hetgeen moet blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Departement van Koloniën.

Zij zijn gehouden zich te verbinden voor den tijd van drie jaren, in te gaan met den dag van ontscheping te Batavia.

Na verstrijking van het driejarig verband kunnen zij zich opnieuw voor gelijken termijn verbinden, mits hunne diensten van dien aard zijn geweest, dat de Regeering op hun behoud prijs stelt. Bij mogelijke benoeming in vasten dienst, waarop echter geen vast uitzicht kan worden gegeven, worden zij burgerlijke ambtenaren, in welk geval op hen van toepassing zijn de bepalingen omtrent de burgerlijke pensioenen, de verloven, het weduwen- en weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië, enz.

De bezoldiging van de uit te zenden personen zal bedragen *f* 175 (honderd vijf en zeventig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en eindigende met den dag volgende op dien van afloop van het verband, welke bezoldiging bij gebleken geschiktheid en ijverige plichtsbetrachting (ter beoordeeling van den commandant der zeemacht in Nederlandsch-Indië) kan klimmen tot *f* 200 (tweehonderd gulden) 's maands, te bereiken door twee jaarlijksche verhoogingen van f 12.50 (twaalf gelden vijftig cent) 's maands.

Bij vernieuwing van het verband kan de bezoldiging op gelijke wijze worden verhoogd tot f 225 (tweehonderd vijf en twintig gulden) 's maands, terwijl bij een tweede vernieuwing van het verband de bezoldiging op gelijke wijze kan klimmen tot ten hoogste f 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands.

Bij buitengewone geschiktheid en uitmuntende plichtsbetrachting kunnen, na verkregen machtiging van den Gouverneur-Generaal, door den commandant der zeemacht regelmatige bezoldigingsverhoogingen kunnen worden toegekend vóór het verstrijken van den daarvoor gestelden termijn.

De vaste werkman zal na zes jaren tot tevredenheid van den directeur van het Marine-etablissement te hebben gewerkt, bij niet verlenging van de overeenkomst eene tegemoetkoming van f 1600(een duizend zeshonderd gulden) ontvangen; na negen jaren dienst wordt eene tegemoetkoming van f 3000 (drie duizend gulden) uitgekeerd; bij verlenging van de overeenkomst na 9 jaar wordt aan den werkman de keuze gelaten tusschen dadelijke uitkeering van het bedrag en latere uitkeering daarvan, vermeerderd met de gekweekte rente, berekend tegen 4 ten honderd rente op rente. De uitkeering van de tegemoetkoming heeft niet plaats wanneer de werkman tusschentijds in vasten dienst wordt aangenomen, daar alsdan de reeds in 's lands dienst doorgebrachte tijd wordt medegeteld voor de berekening van het pensioen. Mocht de uitkeering reeds hebben plaats gehad, dan kan alleen opneming in vasten dienst plaats hebben, wanneer de werkman zich verbindt het genotene terug te storten.

Aan de uitzending naar Nederlandsch-Indië is verbonden:

1o. vrije overtocht met gezin naar Indië als landsreiziger der tweede klasse;

2o. gelijke overtocht nà beëindiging van de overeenkomst doch niet langer dan gedurende één jaar nadat het verband is afgeloopen;

3o. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting ten bedrage van *f* 500 (vijfhonderd gulden) voor ongehuwden en f 675 (zeshonderd vijf en zeventig gulden) voor gehuwden;

4o. de verplichting om zich bij notarieele akte, waarvan de kosten voor rekening van de uit te zenden personen komen, te verbinden tot teruggave van alle gelden, welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting, indien zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken, dan wel om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij zijn uitgezonden, niet aanvaarden of binnen drie jaren na hunne ontscheping in Indië den dienst verlaten.

In de onder 4o. bedoelde notarieele akte wordt tevens de verklaring opgenomen (hieronder opgenomen), welke men moet aangaan alvorens bij het Marine-etablissement te Soerabaja te worden te werk gesteld.

Zij, die voor uitzending in aanmerking kunnen komen, zullen vermoedelijk eene proef van bekwaamheid moeten afleggen, waarvan plaats en dag nader zullen worden bekend gemaakt. In dat geval wordt vergoeding toegekend wegens reiskosten en verlies van loon.

Gegadigden voor een der genoemde betrekkingen behooren zich vóór 15 Juni a.s. bij gezegeld verzoekschrift (te adresseeren aan afdeeling „Personeel” van het Departement) te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van getuigschriften.

Het verzoekschrift moet bevatten:

a. eene beschrijving van opleiding en levensloop;

b. eene mededeeling waar en wanneer de gegadigde geboren is, of hij al dan niet gehuwd is (met vermelding van het aantal en den leeftijd zijner kinderen) en bij wien inlichtingen kunnen worden ingewonnen.

(Ned. Staatscourant van 20 Mei 1916 No. 119.)

Uitzending voor het middelbaar onderwijs in Ned.-Indië van een leeraar in de natuurkunde aan de Ned.-Indische Artsenschool te Soerabaja.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een leeraar in de natuurkunde aan de Nederlandsch-Indische Artsenschool te Soerabaja.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van *f* 1000 (een duizend gulden);

b. vrije overtocht als landsreiziger der 1ste klasse, ook voor het wettig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag, waarop de dienstbezoldiging volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië ingaat;

d. indien de uit te zenden leeraar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van ééne maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De bezoldiging bedraagt *f* 450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands, met eene tweejaarlijksche verhooging van *f* 100 (honderd gulden) 's maands, en vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt eene hoogste bezoldiging van *f* 850 (achthonderd vijftig gulden) 's maands.

Bovendien wordt aan hen die na het verkrijgen van de noodige bevoegdheid ten minste vier jaren bij het openbaar of particulier middelbaar of hooger onderwijs in Nederland hebben doorgebracht (dan wel twee jaren bij het particulier middelbaar onderwijs in Indië), eene zoogenaamde ervaringstoelage van *f* 100 (honderd gulden) 's maands bij eerste indiensttreding toegekend, welke toelage vervalt na twee jaren werkelijken dienst in Indië, zijnde het tijdstip, waarop in gewone omstandigheden de eerste bezoldigingsverhooging tot hetzelfde bedrag ingaat.

Bedraagt de Nederlandsche diensttijd minder dan 4 jaren, dan wordt de ervaringstoelage toegekend zoodra de diensttijd bij het openbaar middelbaar onderwijs in Indië, vermeerderd met de helft van den Nederlandschen diensttijd, twee jaar bedraagt.

Zij, die zich in de genoemde betrekking aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenschen te verbinden, moeten zich, vóór 18 Juni 1916 bij een op zegel geschreven verzoekschrift tot afdeeling D (Personeel) van het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van de vereischte stukken.

De Minister van Koloniën brengt ter kennis van belanghebbenden, dat in 1916 voor één student in de pharmacie aan de Nederlandsche universiteiten de gelegenheid bestaat om onder genot van eene geldelijke tegemoetkoming van *f* 4000 (vier duizend gulden) te worden opgeleid tot militair apotheker bij het leger in Nederlandsch-Indië, overeenkomstig het reglement, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 27 April 1909 no. 29, laatstelijk gewijzigd bij dat van 27 Februari 1911 no. 53, waarvan kosteloos exemplaren bij het Departement van Koloniën (afdeeling C2, Militair Personeel) zijn te verkrijgen.

Gegadigden zullen zich, onder overlegging van de gevorderde bescheiden, vóór 1 Augustus 1916 bij gezegeld verzoekschrift hebben te wenden tot het Departement van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van 27 Mei 1916 no. 125.)

Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141 2e lid, der Hooger Onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Gouvernementsarts met ervaring omtrent het toezicht op de volksgezondheid in Nederland, voor den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Tijdelijk gouvernementsarts bij den dienst der pestbestrijding.

(Vrouwelijke artsen kunnen voorshands niet worden uitgezonden).

Leeraar in de pathologische anatomie en gerechtelijke geneeskunde aan de school tot opleiding van inlandsche artsen te Weltevreden.

Directrice in de militaire hospitalen.

Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.

Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Ingenieur voor de gouvernementsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Civiel-ingenieur; tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur), jong civiel-ingenieur voor waterleidingzaken, opzichter en een tijdelijk bouwkundig opzichter, allen bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.

Een ingenieur, een tijdelijk geoloog en een opziener 3de klasse bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Een civiel-ingenieur, een adspirant-adjunct-chef of adjunct-chef der 4de afdeeling, een werktuigkundig ingenieur, een ingenieur voor het signaalwezen, een opzichter en een werktuigkundig teekenaar, allen bij den dienst der Staatsspoorwegen.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Een adspirant-ingenieur, een instrumentmaker 2de klasse, en een commies bij den post, telegraaf- en telefoondienst.

Civiel-ingenieur bij het middelbaar technisch onderwijs.

Een onderwijzer der 3de klasse en een onderwijzeres der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevloeiïngswerken ten behoeve van den landbouw.

Een derde stuurman en een leerling-machinist bij de Gouvernementsmarine.

Europeesch detachementscommandant 2de klasse bij de gewapende politie.

Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de afdeeling „Personeel” van het Ministerie van Koloniën.

(Ned. Staatscourant van 2 Juni 1916 no. 129.)

OPLEIDING VOOR ONDERWIJZERES

aan de Meisjesschool der Vereeniging „Van Speijkschool".

VAN SPEIJKSTRAAT 34.

In het 1e, 2e en 4e leerjaar kunnen nog **eenige leerlingen geplaatst worden.**
Aangifte des **Maandags** en des **Vrijdags** tusschen **2** en **4** uur bij

de Directrice G. W. RUINEN.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Lessen in moderne talen.	Lessen aan spraakgebrekkigen.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Handwerklessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Paedagogische adviezen	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis,	Utrecht,	Maleisch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);

II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.